

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ ԺՈՂՈՎԻ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԻՆ

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄԸ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԷՋ

Հայաստանայց եկեղեցիի Եպիսկոպոսական ժողովը, գումարաւած Սուրբ Էջմիածնի մէջ 1969-ի Հոկտեմբերին՝ քննարկելու քարեկարգութեան անհրաժեշտութիւնը թագաւորեան մեր եկեղեցիին. ի շարս այլ հարցերու զբաղած էր նաեւ Մաշտոցի, Սուրբ Պատարագի եւ Ժամերգութեան քարեկարգութեան ու կրճատման խնդրով: Այդ ուղղութեամբ կատարուելիք ուսումնական աշխատանքները համակարգելու նպատակով ընտրուած էր Եպիսկոպոսական ժողովի Յանձնախումբ մը, որ համաձայն 1969-ի ժողովի տրամադրութեան, հաւաքուեցաւ Երուսաղէմի մէջ ներկայ տարւոյ Սեպտեմբերին՝ ընդարձակ օրակարգով:

Երուսաղէմի մէջ ներկայ էին Յանձնախումբի անդամները՝ Գերշ. Տ. Հայկազուն Արքեպս. Արքահամեան՝ Լուսարարապետ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի, Գերշ. Տ. Սերոբէ Արքեպս. Մանուկեան՝ Կաթողիկոսական Պատուիրակ Արեւմտեան Երազայի, Գերշ. Տ. Թորգոմ Արքեպս. Մանուկեան՝ Առաջնորդ Հիւսիսային Ամերիկայի Արեւելեան Թեմին, Գերշ. Տ. Շահէ Եպս. Անէմեան՝ Դիւանապետ Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան, Գերշ. Տ. Գնէլ Եպս. Շէրէնեան՝ Պէյրութէն, եւ Գերշ. Տ. Տիրայր Եպս. Մարտիկեան՝ Առաջնորդ Պուլկարիոյ եւ Ռումանիոյ թեմերուն:

Եպիսկոպոսական Յանձնախումբը իր առաջին նիստը գումարեց Երեւոյաբքի, 21 Սեպտեմբեր 1970, կէսօրէ առաջ ժամը 10.30ին, Պատրիարքարանին մէջ, նախագահութեամբ Ն. Ամեն. Տ. Նդիշէ Ս. Արքեպս. Տէրտէրեանի: Մաշտոցի քննարկման աշխատանքը բաժնուեցաւ մասնակցող Սրբազան Հայրերուն միջեւ, հետեւեալ կերպով.

- ա) Հայկազուն Արքեպս. Արքահամեան — Ձեռնադրութեան Մաշտոց. Դպիր, Կիսատարեկաւագ, Սարկաւագ եւ Եպիսկոպոսական ձեռնադրութեան կանոններ:
- բ) Սերոբէ Արքեպս. Մանուկեան — Վերտութեան եւ Թաղման կարգեր:
- գ) Թորգոմ Արքեպս. Մանուկեան — Պսակի կանոն եւ Սուրբ Պատարագ:
- դ) Շահէ Եպս. Անէմեան — Վարդապետական եւ Մայրագոյն Վարդապետի ձեռնադրութեան կանոններ:
- ե) Տիրայր Եպս. Մարտիկեան — Քահանայական ձեռնադրութեան կանոն:

Երուսաղէմի Ձեռագրատան Մատենադարանապետ Գերշ. Տ. Նորայր Եպս. Պողոսեանի յանձնուեցաւ Կաթողիկոսական ձեռնադրութեան եւ Սուրբ Միւսրեի օրհնութեան կանոններու քննարկումը:

Իսկ 23 Սեպտեմբերի երեկոյեան ժամանոգ Գերշ. Տ. Գնէլ Եպս. ձէլ-
րէմեանին յանձնուեցաւ Կարգաւորաց Թաղման կորգի եւ առձեռն Մաշտոցի
մանր կանոններու քննարկումը:

Եպիսկոպոսական ժողովի Յանձնախումբի Դիւանին անդամ ընտր-
ուեցան Գերշ. Տ. Սեբաթէ Արքեպս. Մանուկեան իբրեւ Ատենապետ, եւ Գերշ.
Տ. Շահէ Եպս. Անէմեան՝ իբրեւ Ատենադպիր: Գումարելի բոլոր նիստերուն
նախագահն էր Ն. Ամենապատուութիւն Պատրիարք Սրբազան Հայրը:

Ըստ Ս. Էջմիածնի Եպիսկոպոսական ժողովի տրամադրութեան,
Բանձնախումբը որոշեց իր պատրաստելիք ծրագիրներն ու յանձնարարու-
թիւնները ներկայացնել Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Վազգէն Ա. Վեհափառ Հայրապե-
տին, որպէսզի քննութեան ենթարկուին Մայր Աթոռի մէջ գումարելի Եպիս-
կոպոսական Երկրորդ ժողովի ընթացքին:

Մինչեւ 2 Հոկտեմբեր 1970, Բանձնախումբը գումարեց տաս ժողով-
ներ, որոնց ընթացքին Սրբազան Եպիսկոպոսները քննարկման ենթարկեցին

Եպիսկոպոսական Բանձնախումբի անդամները, (ձախէն աջ) Գերշ. Տ. Շահէ
Եպս. Անէմեան՝ Դիւանապետ Երուսաղէմի Հայ Պատրիարքութեան, Գերշ.
Տ. Հայկազուն Արքեպս. Աբրահամեան՝ Լուսաբարապետ Մայր Աթոռ Ս.
Էջմիածնի, Ն. Անն. Տ. Եղիշէ Ս. Արքեպս. Տէրտէրեան՝ Պատրիարք Հայ
Երուսաղէմի, Գերշ. Տ. Սեբաթէ Արքեպս. Մանուկեան՝ Կաթողիկոսական
Պատուիրակ Արեւմտեան Եւրոպայի, Գերշ. Տ. Տիբարկ Եպս. Մարտիկեան՝
Առաջնորդ Ռումինիոյ եւ Պուլկարիոյ: Կը քացակային՝ Գերշ. Տ. Տ. Թոր-
գոմ եւ Գնէլ Սրբազան Հայրերը:

ներկայացուած ծրագիրները՝ ծէսերու եւ արարողութիւններու բարեփոխութեան ու կրճատման մասին: Ըստ այնմ, ժողովը գրադեցու հետեւեալ հարցերով.

ա) Սուրբ Պատարագի վերաճական.

Գերշ. Տ. Տ. Թորգոմ եւ Գնէլ Սրբաբաններ մասնաւոր ծրագիրներ ներկայացուցին Ս. Պատարագի կրճատման եւ բարեփոխման առնչութեամբ: Սակայն հակառակ կատարուած շատ մանրամասն քննութեան եւ խորհրդակցութիւններու, անկարելի եղաւ վերջնական եւ մշակուած ծրագիր մը որդեգրել, որով Յանձնախումբը որոշեց այս հարցը յգել գալ տարի գումարելի եւ պիտկոպոսական երկրորդ ժողովին:

բ) Մաշտոցի վերախմբադրում.

Եպիսկոպոսական Յանձնախումբը վերանայեցաւ Մաշտոցը տարբարութեամբ եւ վերածեց գայն գործնական արարողութիւններու շարքի մը. միշտ սակայն նկատել ունենալով մեր Եկեղեցւոյ եւ ժողովուրդի տանգուսքիւններն ու սովորութիւնները:

գ) Զեռնադրութեան Մաշտոցի վերակազմում.

Աւանդապահ նոյն ռզիով պատրաստուեցաւ նաեւ Զեռնադրութեան Մաշտոցի վերախմբագրուած ծրագիրը, ուր պահուեցան բոլոր սովորութիւնները, ձեռնադրութեան կերպերը, ազօրքները, եւ որմէ ամփոփումներ կատարուեցան միայն ընթերցուածներէն:

դ) Կաթողիկոսի Օծում.

Մանր կրճատումներու ենթարկուեցան վեհափառ հայրապետի օծման եւ սրբալոյս Միւռնիի օրհնութեան կարգերը:

ե) Ժամագիրքի վերախմբադրում.

Երեւ անգատ մտերու մէջ ամփոփուեցան տէրունական եւ տօնական, պահեց եւ ապաշխարութեան, սրբոց եւ պարզ օրերը. իսկ մաշոց, երկնայեան եւ խաղաղական ժամերը նայնութեամբ պահուեցան:

զ) Արտա-օրակարգային հարցեր.

Յանձնախումբը մանրամասնօրէն քննութեան առաւ նաեւ այն հարցերը, որոնք ներկայացուած էին Ս. Էջմիածնի Եպիսկոպոսական ժողովին. եւ գտնուեց քաժմեց երկու զլխաւոր խումբերու. 1) Կանոնագրային հարցեր, 2) Վարչական եւ Կազմակերպչական հարցեր:

Յանձնախումբը որոշում անցուց այնպիսի հարցերու մասին՝ որոնք երկար ու մանրամասն պրպտումի եւ ուսումնասիրութեան չէին կարօտեր. իսկ մաս մը անոնցմէ յանձնուեցան Յանձնախումբի տարբեր անդամներում՝ իրաւագի պատրաստին իրենց ուսումնասիրութիւններն ու ծրագիրները եւ ներկայացնեն Ն. Ս. Օծութիւն վեհափառ Հայրապետին:

Կանոնագրային հարցերում մէջ խորհրդակցութեանմ նիւթ դարձան, ի միջի այլոց, խառն ամուսնութիւնները, ամուսնալուծման եւ վերամուսնութեան կանոններու վերամիացումն ու կարգաւորումը, նոր եւ գործնական կանոնագիրքի կազմութիւնը, եւայլն: Ամուսնալուծման եւ յարակից հարցերու մասին Յանձնախումբը պաշտօն յանձնեց Գերշ. Շահէ Եպ. Անէմեանի՝ պատրաստելով ամերաճման եւ լման կանոնագրութիւն մը՝ Եպիսկոպոսական յաջորդ ժողովին ներկայացուելու համար:

Իսկ վարչական և կազմակերպական գլխավոր խնդիրներն էին չափահաս սերունդի կրթական և եկեղեցագիտական կրթությունը, Մկրտուքեան, Պսակի և Թադևան կանոններու քարգմանութիւնը օտար լեզուներու, ինչպէս նաեւ առաջարկը՝ հաստատելու քահանաներու և հայերէնի ուսուցիչներու պատրաստութեան յատուկ դպրանոց մը:

Այս առնչութեամբ, Յանձնախումբը յարմար տեսաւ քեյադրել Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ քեմերուն՝ որ զօրացնեն կիրակնօրեայ վարժարաններու դրութիւնը: Նոյնպէս, որոշուեցաւ զրել քեմակալ առաջնորդներուն՝ որ չափահասներու կրօնական դաստիարակութեան մասին ծրագիրներ և քեյադրութիւններ պատրաստեն և ներկայացնեն գումարելի Եպիսկոպոսական Ժողովին: Իսկ Գերշ. Շահէ Եպիսկոպոսին յանձնուեցաւ երուսաղէմի մէջ հաստատելի քահանաներու դասարանի մը ծրագրին մշակումը:

Յանձնախումբը որոշեց որ Մկրտութեան, Պսակի և Թադևան կանոնները քարգմանուին, և աշխատանքը բաժնեց հետեւեալ կերպով.

Քարգմանութիւն Ֆրանսերէնի – Գերշ. Տ. Սերոբէ Արքեպս. Մանուկեան:

Քարգմանութիւն Անգլերէնի – Գերշ. Տ. Թորգոմ Արքեպս. Մանուկեան

Քարգմանութիւն Ռուսերէնի – Գերշ. Տ. Հայկազուն Արքեպս. Արքահամեան

Քարգմանութիւն Ռումաներէնի – Գերշ. Տ. Տիրայր Եպս. Մարտիկեան:

Եպիսկոպոսական Յանձնախումբը իր աշխատանքները աւարտեց 2 Հոկտեմբեր 1970ին, իր տասերորդ Քւ վերջին գումարումին՝ որ փակուեցաւ Ամենապատիւ Պատրիարք Ս. Հօր գոհունակութեան խօսքով: